

BLICK | Matilda Enegren

Examensarbete för bildkonstnär (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för Bildkonst
Handledare Robert Back
Yrkeshögskolan Novia
Nykarleby 2012

»De målningar som jag ställer ut är biprodukter av en ständigt pågående process, i vilken jag hela tiden upptäcker saker.«

JAG STRÄVAR EFTER EN DIREKTHET som gör bilden självklar, ett intressant måleri. Inför mitt examensarbete gjorde jag inte upp några särskilda planer utan jag fortsatte att måla som jag hade gjort tidigare under hösten. De målningar som jag ställer ut är biprodukter av en ständigt pågående process, i vilken jag hela tiden upptäcker saker.

Det är svårt att säga var tillvägagångssättet börjar och var det slutar. Måleriet handlar lika mycket om själva målandet som om motivet. Men som en utgångspunkt för att måla har jag alltid ett fotografi – jag finner det ointressant att måla utan förlaga. Ibland ser jag något intressant som jag fotograferar och redan då tänker att jag kan använda för en målning, och ibland hittar jag något triggande i foton jag tagit för länge sedan. Jag väljer de bilder där det finns någonting som slår mig. Eller bilder som motsvarar något som undermedvetet virvlat runt och krävt uppmärksamhet, för att få komma ut, och bli tillrättalagt. Måleriet är mycket en identifieringsprocess av vad detta något kan vara.

Utifrån fotografiet och hur måleriet utvecklas söker jag uttrycket. Skillnaden mellan att måla efter levande modell och ett fotografi är att det ofta är praktiskt

omöjligt att greppa de sekunder då jag ser något intressant med något annat än en kamera. Jag använder även bilder som jag råkat se på internet eller i media, jag knycker där jag ser att det finns något att knycka. Jag anser inte att jag behöver begränsa mig till att endast använda en viss typ av bilder, men jag är medveten om att det kan ifrågasättas. Marlene Dumas, som i sitt arbete använder sig av både egna och andras fotografier, har sagt att hon använder ”second hand images and first hand emotions”¹ när hon målar.

En annan utgångspunkt och förutsättning för att måla är att jag alltid måste vara intuitivt intresserad av det jag målar. Jag målar det som jag får för mig att jag vill måla eller studera. Jag måste göra på det här sättet för att känna att det har någon mening överhuvudtaget. Jag strävar efter att vara precis, medveten, ärlig och exakt i måleriet. Jag försöker komma åt bara det viktigaste, jag försöker behålla fascinationen. Efter att jag målat en bild är jag fortfarande lika fascinerad av fotografiet; en målning kan aldrig bli en förbättring eller utveckling, utan bara något annat. En förändring. Om målningen inte lyckas blir den till ett tillkortakommande, vilket oftast är fallet, men somliga målningar upplever jag stundvis som mera förtjänstfulla än andra. Det är intressant att måla i ovisshet men det händer lätt att jag förlorar tillförsikten till mig själv. Jag vet nästan aldrig när en målning är färdig.

Valet av förlaga och själva måleriet sker ganska spontant, nyckfullt och förstrött. Börjar jag styra och tänka alltför mycket på vad jag vill säga, eller hur någon annan än jag själv kommer att uppfatta en målning, blir inga målningar gjorda. Om detta tyder på omognad eller brist på ansvar kan jag inte säga, men jag vet att jag helt enkelt måste göra så här. Jag är av den åsikten att ett intressant måleri inte kan resoneras fram, varken innan eller efter att målningen är gjord.

Kacper, 2009, Wilhelm Sasnal

Spiel 2, 2010, Eberhard Havekost

När det gäller det innehållsmässiga i måleriet finner jag det för min egen del omöjligt att separera innehåll och form. Det känns svårt och motsträvt att i ord formulera något som jag upplever som ordlöst. Det spårar så lätt ur och jag vill undvika att tillskriva spekulativa betydelser till mina målningar i efterhand. Serien, som för övrigt är målad på linneduk med oljefärg, visar människor. Jag är intresserad av den mänskliga varseblivningsprocessen. Att betrakta och bli betraktad. Tematiken i serien bottnar också mycket i frånvaro, vilket jag under en längre tid jobbat med. Frånvaro i betydelsen sinnesfrånvaro men också i att det rent visuellt fattas detaljer som vi kanske automatiskt letar efter och förväntar oss att se när vi ser en människa.

Konstnärerna Wilhelm Sasnal och Eberhard Havekost är båda figurativa målare i vilkas arbeten jag tycker mig se eventuella paralleller till min egen tematik. De båda arbetar med ansiktslöshet och frånvaro i viss mån, men kanske i helt andra syften. Deras måleri känns iskallt, det finns en slags distans till motiven, en alienation, som är påfallande. Det kan mycket väl vara just detta de vill åt, men jag tycker inte om deras måleri, speciellt inte Sasnals. Jag tar dem ändå som exempel eftersom de är rätt aktuella i dagsläget. Det finns givetvis många andra jag kunde hitta samma tematik hos, men en stor favorit och motvikt till de redan nämnda är Gerhard Richter. Ur hans produktion är det kanske befogat att lyfta fram »Betty« som referens till det bortvända och ansiktslösa. Till skillnad från det kyliga sättet att bygga upp en bild med sterila ytor som jag anser genomsyrar både Sasnals och Havekosta's måleri, finner jag en intressant kroppslig närvaro och under huden-känsla hos Richter.

Källan till att vilja måla har för mig alltid funnits annanstans än i konstvärlden. Med det sagt måste jag omedelbart ändå lyfta fram de konstnärer som jag tycker om att återgå till och som det kanske går att hitta influenser av i mina målningar. Förutom den redan nämnda Gerhard Richter, är några av konstnärerna Vermeer, Frans Hals, Helene Schjerfbeck och Marlene Dumas. I deras arbeten upplever jag ofta något som jag direkt kan ta till mig. Jag häpnas över och tilltalas av deras måleri.

Om någon skulle undra varför jag valt måleriet vill jag gärna citera Nicolas de Staël: "All my life, I had a need to think painting, to paint in order to liberate myself from all the impressions, all the feelings, and all the anxieties of which the only solution I know is painting."² Målandet fungerar som en fristad, utan att jag för den skull målar utan problem eller frustration.

Jag anser att många konstnärer, konsthistorien igenom, har och har haft en utmärkt förmåga att släpa in samhällets baksida i konstvärldens fina rum, för att vilja påverka det politiska dagsläget eller det rådande samhällsklimatet. Jag uppskattar deras arbete, drivkraft och skarpsynthet. Men jag förhåller mig skeptisk och cynisk till min egen kapacitet som samhällspåverkare, min konstnärliga ambition och förmåga ligger inte just där, just nu. Under skapandet av de målningar jag presenterar har jag inte reflekterat över hur de ska tas emot av publik. Jag eftersträvar heller inte ett konstnärskap som för sakens skull söker förändra eller utmana den allmänna konstuppfattningen. Jag försöker inte göra någon annan än mig själv nöjd med mitt arbete. Min drivkraft kommer och går, som för de flesta, och jag försöker ta fasta på det som jag intuitivt vet att jag vill måla samtidigt som jag ifrågasätter nödvändigheten i att måla och hur jag egentligen ska göra för att styra behovet till något vettigt.

Betty, 1988, Gerhard Richter

Memories of a Shadow, 2011, Sara Bjarland

Ett verk som jag tänkt på många gånger under arbetets gång, och som faktiskt inte är en målning, är Sara Bjarlands "Memory of a Shadow (Trees)". Det är en ljusinstallation som består av en spotlight, vattenpool, pump och trädgrenar. Skuggan av trädgrenarna animeras på väggen av ljuset och vattnet som rör sig. En video-dokumentation av installationen finns att se på hennes hemsida (<http://www.sarabjarland.eu/works/memory-of-a-shadow-trees/>). Jag kan relatera till hennes intresse att återskapa skuggan hon sett. För min egen del föreligger det för det mesta ett måleriskt intresse i att återskapa något, men även i Bjarlands verk är säkert arbetet med materialet en minst lika viktig del av verket. Jag trivs med och uppskattar verk som i likhet med detta tar fasta på en detalj som fascinerar för att beskriva fascinationen, i all sin enkelhet.

---

1. Dumas, Marlene. 2001. *One hundred Models and Endless Rejects*. The Institute of Contemporary Art, Boston in Collaboration with Hatje Cantz Publishers.

2. de Staël, Nicholas. 2006. Citerad på sidan http://sensesofcinema.com/2006/39/godard_de_stael/

BLICK

Olja på duk, 160 x 125 cm

Olja på duk, 50 x 40 cm

Olja på duk, 50 x 70cm

Olja på duk, 120 x 90cm

Olja på duk, 75 x 90 cm

Olja på duk, 40 x 40cm

Tack till:

Sawandi Groskind
Robert Back
Kathrin Borer
Mikael Paananen
Leif Strengell
familjen